

เช็ค

เช็คคืออะไร

หนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่า “ผู้สั่งจ่าย” สั่ง “ธนาคาร” ให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งเมื่อทวงถามให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งหรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่งซึ่งเรียกว่า “ผู้รับเงิน”

ผู้ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับเช็คนั้นประกอบไปด้วย 4 ส่วนด้วยกัน คือ

- ผู้สั่งจ่ายเช็ค คือ ผู้ที่เปิดบัญชีกระแสรายวันกับธนาคารและทำการเซ็นสั่งจ่ายเช็ค เพื่อชำระเงินแก่ผู้รับเงิน
- ผู้รับเงิน คือ ผู้ที่ได้รับเช็คจากผู้สั่งจ่าย และนำเช็คที่ได้ไปฝากเรียกเก็บเงินที่ธนาคาร เพื่อบริโภคเป็นเงินสด หรือนำเข้าบัญชีธนาคารตนเอง
- ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บ (Sending Bank) เป็นธนาคารที่ผู้รับเงินได้เปิดบัญชีกับธนาคารนี้ไว้ เมื่อผู้รับเงินนำเช็คไปฝากเรียกเก็บเงิน ธนาคารก็จะส่งเช็คไปเรียกเก็บเงินกับธนาคารผู้จ่าย และเมื่อทราบผลการเรียกเก็บเงินแล้ว ก็จะนำเงินเข้าบัญชีของผู้รับเงิน หรือคืนเช็คให้แก่ผู้รับเงินต่อไป
- ธนาคารผู้จ่าย (Paying Bank) เป็นธนาคารที่ผู้สั่งจ่ายเช็คได้เปิดบัญชีกับธนาคารนี้ไว้ โดยธนาคารจะทำหน้าที่หักเงินจากบัญชีของผู้สั่งจ่ายเพื่อจ่ายเงินให้แก่ธนาคารของผู้รับเงิน

ประเภทของเช็ค

* นิยามเช็คที่หมายความรวมถึงตราฟีดด้วย เป็นไปตามระเบียบ ธปท. ที่ สรข. 1/2554 ว่าด้วยระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็ค และระบบการจัดเก็บภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS) แต่ตราฟีดไม่ใช่เช็คตามนิยามในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น การใช้ตราฟีดเพื่อประโยชน์ใดๆ จึงควรตรวจสอบให้แน่ใจว่าตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการก่อน

- เช็คนุคคลธรรมดา คือ เช็คนุคคลธรรมดาเป็นผู้ส่งจ่ายเงินตามเช็ค
- เช็คนิบุคคล คือ เช็คนที่องค์กร/บริษัทเป็นผู้ส่งจ่ายเงินตามเช็ค
- แคมเชียร์เช็ค คือ เช็คนที่ธนาคารเป็นผู้ส่งจ่ายเงินตามเช็ค และระบุชื่อผู้รับเงินอย่างชัดเจน ลูกค้าจะเสียค่าธรรมเนียมการซื้อแคมเชียร์เช็คฉบับ 20 บาท ส่วนใหญ่ผู้รับเงินนิยมนำไปขึ้นเงินภายในจังหวัดเดียวกัน เนื่องจากไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมการเรียกเก็บ แต่หากนำไปขึ้นเงินในจังหวัดอื่นที่ไม่ใช่จังหวัดเดียวกับสาขานาคารที่ออกเช็คจะต้องเสียค่าธรรมเนียมหมื่นละ 10 บาท
- เช็คของขวัญ จะมีลักษณะเช่นเดียวกับแคมเชียร์เช็ค ส่วนใหญ่นิยมมอบให้แก่ผู้รับในโอกาสพิเศษ
- คราฟต์ จะมีข้อแตกต่างจากแคมเชียร์เช็คและเช็คของขวัญ กล่าวคือ ผู้ซื้อคราฟต์ต้องเสียค่าธรรมเนียมการซื้อตามราคาคานหน้าคราฟต์ หมื่นแรก 10 บาท หมื่นต่อไปหมื่นละ 5 บาท (ขั้นต่ำ 10 บาท สูงสุด 1,000 บาท) แต่ผู้รับเงินไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมเมื่อนำไปขึ้นเงินในจังหวัดที่ไม่ใช่จังหวัดเดียวกับสาขาที่ออกคราฟต์

ข้อควรพิจารณา

- เช็คชดเชย คือ เช็ที่ผู้รับเงินต้องนำฝากเช็คเข้าบัญชีก่อนที่จะเบิกเป็นเงินสดเท่านั้น โดยเช็คชดเชยจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เช็คชดเชยทั่วไป กับเช็คชดเชยเฉพาะ ซึ่งเช็คจะมีอายุไม่เกิน 6 เดือน นับแต่วันที่ส่งจ่ายบนหน้าเช็ค
  - เช็คชดเชยทั่วไป ผู้รับเงินต้องนำเช็คฝากเข้าบัญชีเท่านั้น โดยสามารถนำฝากเข้าบัญชีของธนาคารใดก็ได้ เช่น “& Co” จะแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ
    - หากเป็นเช็คระบุ “หรือผู้ถือ” ผู้ทรงเช็คหรือผู้รับเงินสามารถนำฝากเช็คนั้นเข้าบัญชีที่ธนาคารใดก็ได้
    - หากเป็นเช็คระบุ “หรือตามคำสั่ง” ต้องนำฝากเช็คเข้าบัญชีผู้รับเงินที่ระบุในเช็ค หรือ หากนำฝากเข้าบัญชีผู้อื่น ต้องมีการเซ็นโอนสลักหลังเช็คนั้นด้วย
- “A/C Payee Only” เป็นเช็คที่ต้องนำฝากเข้าบัญชีตามชื่อที่ระบุหน้าเช็คเท่านั้น และไม่สามารถโอนได้
  - เช็คชดเชยเฉพาะ เป็นเช็คที่ระบุชื่อธนาคารไว้ภายในเส้นขนาน และผู้รับเงินจะต้องนำเช็คฝากเข้าบัญชีธนาคารตามที่ระบุไว้เท่านั้น

¹ นิยามเช็คที่หมายความรวมถึงคราฟต์ด้วย เป็นไปตามระเบียบ ธปท. ที่ สรช. 1/2554 ว่าด้วยระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS) แต่คราฟต์ไม่ใช่เช็คตามนิยามในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น การใช้คราฟต์เพื่อประโยชน์ใดๆ จึงควรตรวจสอบให้มั่นใจว่าตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการก่อน

- เช็คนำเข้าไม่เกิน 6 เดือน นับแต่วันที่ตั้งจ่ายบนหน้าเช็ค
- ต้องมีลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายบนหน้าเช็ค
- จำนวนเงินตัวหนังสือและตัวเลขต้องตรงกัน

ขั้นตอนการใช้บริการ

1. ผู้รับเงินนำฝากเช็คที่ธนาคารเดียวกับธนาคารที่มีชื่อบนหน้าเช็ค จะได้รับเงินในวันเดียวกับวันที่ฝากเช็ค

2. ผู้รับเงินนำฝากเช็คกับธนาคารอื่นที่ไม่ใช่ธนาคารที่มีชื่อบนหน้าเช็ค ลูกค้าก็จะได้รับเงินในวันรุ่งขึ้น หรือภายใน 3-5 วัน ซึ่งจะขึ้นอยู่กับระบบที่ส่งเรียกเก็บระหว่างธนาคาร

ส่วนผู้รับเงินจะใช้จ่ายเงินได้เมื่อไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับวิธีการเรียกเก็บเช็คต่อไปนี้

- ถ้าเป็นเช็คในกรุงเทพฯ และปริมณฑล เมื่อผู้รับเงินฝากวันนี้นะระบบก็จะทำการ clearing 1 วัน วันรุ่งขึ้นลูกค้าก็ใช้เงินได้เลย
- และถ้าเป็นเช็คภายในสำนักหักบัญชี ก็จะเหมือนกันกับเช็คในกรุงเทพฯ และปริมณฑลเลย
- ส่วนถ้าเป็นเช็คข้ามเขตสำนักหักบัญชี ถ้าผู้สั่งจ่ายอยู่ต่างจังหวัดและผู้รับเงินอยู่กรุงเทพฯ และปริมณฑล ระบบจะทำการ clearing 3 วัน ในวันที่ 4 ผู้รับเงินจึงจะสามารถใช้จ่ายเงินได้ แต่ถ้าผู้สั่งจ่ายอยู่จังหวัดหนึ่ง ผู้รับเงินอยู่อีกจังหวัดหนึ่ง ระบบจะทำการ clearing 5 วัน ในวันที่ 6 ผู้รับเงินจึงจะสามารถใช้จ่ายเงินได้

ในปัจจุบัน ค่าธรรมเนียมที่ลูกค้าต้องเสียเมื่อใช้เช็ค คือ

- ค่าธรรมเนียมการซื้อเช็ค ฉบับละ 15 บาท โดยผู้สั่งจ่ายต้องชำระเงินให้แก่ธนาคารเจ้าของเช็ค
- ค่าธรรมเนียมการเรียกเก็บ ถ้าเป็นการเรียกเก็บเงินตามเช็คข้ามจังหวัดจะคิดต่อมูลค่าบนเช็คในอัตราหมื่นละ 10 บาท ซึ่งมีขั้นต่ำ 10 บาท โดยผู้รับเงินต้องชำระให้แก่ธนาคารที่รับฝากเช็ค

เช็คดังต่อไปนี้

- ติดต่อผู้สั่งจ่ายเพื่อตรวจสอบเงินในบัญชีก่อนนำเช็คฝากเรียกเก็บใหม่
- ผู้สั่งจ่ายต้องเสียค่าธรรมเนียมให้กับธนาคารผู้จ่าย 20-30% ของมูลค่าบนเช็ค ขึ้นต่ำประมาณ 200-300 บาท

ข้อควรระวัง

สำหรับข้อควรระวังเพื่อที่เราจะได้ใช้เช็คอย่างปลอดภัยนั้น ประกอบไปด้วย 4 ข้อหลักๆ ด้วยกัน คือ

- การสั่งจ่ายเงินตามเช็ค ผู้สั่งจ่ายควรใช้ปากกาหมึกสีดำ หรือสีน้ำเงินเข้ม และไม่ควรรูปปากกาหมึกสีสะท้อนแสง และดินสอ สำหรับการกรอกจำนวนเงินที่เป็นตัวเลขนั้นควรเขียนให้ชัดกับสัญลักษณ์ “฿”
- การแก้ไขข้อความบนตัวเช็ค ผู้สั่งจ่ายควรใช้วิธีขีดฆ่าข้อความที่ต้องการแก้ไขทั้งหมด พร้อมลงลายมือชื่อกำกับ การแก้ไข โดยไม่ควรใช้น้ำยาลบคำผิด
- การดูแลรักษาเช็ค ควรหลีกเลี่ยงการพิมพ์ เขียน ขูด ลบ หรือประทับตราบริเวณแถบว่าง รวมทั้งหลีกเลี่ยงการพับเช็ค หรือทำให้เช็คเปียกชื้นทั้งด้านหน้าและด้านหลัง
- กรณีเช็คหาย สิ่งที่ต้องทำ คือ ควรแจ้งให้ผู้สั่งจ่ายเช็คทราบโดยเร็ว พร้อมทั้งขอให้ผู้สั่งจ่ายสั่งระงับการจ่ายเงินตามเช็คฉบับนั้นทันที หลังจากนั้นให้แจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานและนำสำเนาดังกล่าวมอบให้แก่ผู้สั่งจ่าย เพื่อใช้เป็นหลักฐานยื่นต่อธนาคารประกอบการระงับการจ่ายเงินตามเช็คฉบับนั้น และออกเช็คฉบับใหม่ให้แทน

กฎหมายเกี่ยวกับการใช้เช็ค

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เช็ค ควรมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้เช็ค 3 ฉบับ ดังนี้

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายดังกล่าวกำหนดเกี่ยวกับเช็ค เงื่อนไขและวิธีการออกเช็คให้ถูกต้อง รวมทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสมบูรณ์ของเช็ค ซึ่งเรียกว่าเป็นเรื่องทางแพ่ง
2. พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 พ.ร.บ. ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมให้มีการออกเช็คโดยสุจริต หากมีการออกเช็คโดยทุจริต จะต้องได้รับโทษทางอาญา และมีการกำหนดโทษไว้ชัดเจน
3. พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 พ.ร.บ. ดังกล่าวกำหนดให้มีการยอมรับข้อมูลและเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายได้

ICAS คืออะไร

Imaged Cheque Clearing and Archive System คือ ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารโดยใช้ภาพเช็คในกระบวนการเรียกเก็บแทนการส่งตัวเช็ค (Imaged Cheque Clearing System: ICS) และระบบการจัดเก็บภาพเช็ค (Image Archive System: IAS) โดยธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บจะส่งเฉพาะข้อมูล และภาพเช็คมายังศูนย์หักบัญชีอิเล็กทรอนิกส์แทนการส่งตัวเช็คจริงมาแลกเปลี่ยน หลังจากนั้นเมื่อผ่านรอบการเคลียร์แล้ว ระบบจะนำภาพเช็คเข้าเก็บรักษาในระบบ IAS เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานการอ้างอิงในชั้นศาลต่อไป

